

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1875, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Riksdagens år 1874 församlade Revisorerers förslag angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgälds-kontoret nu åliggande lånerörelse och dels en inom Andra Kammaren i samma ämne väckt motion.

Uti sin berättelse om granskningen af Riksgälds-kontorets tillstånd och förvaltning hafva Riksdagens år 1874 församlade revisorer å sid. 145—149 framställt ett förslag, att Riksgälds-kontoret måtte befrias från åliggandet att till allmänheten utlåna egande kassabehållningar, hvilka i stället borde mot eller utan ränta insättas i Riksbanken; hvarjemte Herr *C. A. Larsson* uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (N:o 151) henställt, att Riksgälds-kontorets och Riksbankens reglementen måtte förändras så, att de i kontoret inflytande medel finge insättas i Riksbanken mot den ränta, som för deponerade medel i allmänhet från Riksbanken utbetalas.

Sedan så väl omförmälde revisionsberättelse som den af Herr Larsson väckta motion blifvit till Stats-Utskottet remitterade, samt Stats-Utskottet för ärendets handläggning begärt sammanträde med Banko-Utskottet, och deputerade från begge Utskotten blifvit i enlighet med 47 § Riksdagsordningen utsedde, har det sålunda sammansatta Utskottet tagit denna fråga under öfvervägande och får nu derom afgifva utlåtande.

Skyldigheten att, så vidt ske kunde, förränta sina behållningar ålades Riksgälds-kontoret först af 1840—1841 årens Riksdag; och sedan

Bih. till Riksd. Prot. 1875, 4 Saml. 2 Afd. 1 Häft.

Kongl. Maj:t, enligt Kongl. brefvet den 18 Oktober 1844, anbefalt Kongl. Statskontoret att, så snart under handläggningen af hvarje års riksbokslutsarbete möjligen ske kunde, uppgöra en approximativ beräkning af de till samma bokslut hörande öfverskott, besparingar och brister och, derest denna skulle utfalla med saldo till Riksgälds-kontorets förmån, genast på grund deraf till Riksgälds-kontoret leverera lämpliga förskottssummor, förnyades föreskriften om ifrågavarande förräntning af 1844—1845 års och alla följande Riksdagar samt innefattas för närvarande i § 37 af det vid 1874 års riksdag för Riksgälds-kontoret utfärdade reglemente, som stadgar, att »de till Riksgälds-kontoret influtna uppbördsmedel eller aflemnade behållningar, äfvensom de för jernvägsbyggnaderna upplånta medel samt detta verks öfriga kontanta tillgångar skola, så vidt och så länge de icke behöfva användas för samma verk åliggande utbetalningar, hållas allmänna rörelsen till handa och göras räntebärande» genom utlåning eller uppköp af obligationer på föreskrifvet sätt.

I enlighet härmed har Riksgälds-kontoret äfven bedrifvit en lånerörelse, som under vissa tider varit ganska omfattande. Till upplysning härom får Utskottet hänvisa till bifogade af fullmäktige i Riksgälds-kontoret lemnade uppgift (*bil. Litt A*) å de belopp, som utaf Riksgälds-kontorets disponibla kontanta behållning genom uppköpta obligationer eller utgifna lån tills vidare blifvit förräntade, äfvensom å den härigenom uppkomna räntevinst, allt för tiden från medlet af år 1841 till och med år 1873; hvarjemte Utskottet får meddela, att Riksgälds-kontoret för närvarande har utlemnade lån mot fem procent årlig ränta å tillhopa 10,195,000 kronor, deraf

på en månads uppsägning	5,399,000: —
» fjorton dagars »	4,096,000: —
» åtta dagars »	700,000: —
	= 10,195,000: —

Häraf äro för närvarande utlemnade:

till 15 landsortsbanker	5,170,000: —
» 4 banker i Stockholm	2,750,000: —
och » 2 bankirfirmor och 6 enskilda	2,275,000: —
	= 10,195,000: —

Här förutom innehar Riksgälds-kontoret för närvarande till förräntande af dess medel inköpta obligationer, bokförda till i svenskt mynt tillhopa 2,530,679 kronor 97 öre.

Revisorerna hafva omförmålt, att förslag tid efter annan varit framställda derom, att denna lånerörelse måtte upphöra, och Riksgälds-kontoret i stället berättigas att mot ränta i Riksbanken insätta medel. Hufvudskälet till dessa förslag hade varit, att, då Riksbanken, som hade det vigtiga åliggandet att upprätthålla myntvärdet i landet, för uppfyllandet af denna sin förnämsta bestämmelse måste, när metalliska kassan nedginge till sitt minimum, minska sin sedelansvarighet genom indragning efter hand af den lånerörelse, som densamma bedrefve, så skulle Riksgälds-kontoret, till följd af ofvan nämnda skyldighet att utlåna sina kassa-behållningar, endast söka att bereda sig räntevinst utan afseende på Riksbankens bemödande att minska den sedelansvarighet, som tryckte på metalliska kassan, och således genom sin utlåning sätta sedlar i omlopp, hvilka motverkade det ändamål, hvartill Riksbanken nödgades sträfva, eller minskad påtryckning på metalliska kassan.

Med afseende å vigten af detta skäl och de stora olägenheter, som till följd af nämnda förhållanden kunde uppkomma, hafva Revisorerna ansett det nu vara lämpligt att åter upptaga nämnda förslag, desto hellre som revisorerne ansett dess genomförande i sin mån kunna underlättande inverka på omregleringen af Riksgälds-kontoret.

Men äfven ur andra synpunkter har tiden synt dem vara inne att ånyo taga frågan om öfverflyttning till Riksbanken af den lånerörelse, som hittills ålegat Riksgälds-kontoret, i öfvervägande.

Så länge Riksgälds-kontoret hade att bestrida alla utgifterna för extra statsregleringen, kunde mot insättning i Riksbanken af dess disponibla medel icke utan skäl anföras svårigheten att beräkna de tider, på hvilka större eller mindre summor erfordrades för fullgörande af inkommande requisitioner. Sedan likväl hela extra statsregleringen numera blifvit öfverflyttad till Statskontoret, syntes denna svårighet hafva, om icke helt och hållet upphört, dock blifvit i högst väsendtlig grad förminskad; och hvad deraf ännu kvarstode borde genom lämpliga åtgärder kunna undanröjas.

Efter en redogörelse för de utgifter, som Riksgälds-kontoret enligt nu gällande reglemente hade att bestrida, erinna revisorerne, dels att åtskilliga af dessa utgifter vore till tid och belopp bestämda samt på förhand kända, hvadan intet hinder skulle möta att, när Riksgälds-kontorets tillgångar sådant medgåfve, hos Riksbanken insätta för dessa liqvider erforderliga medel till återbetalning å de tider, då de behöfdes, och dels, beträffande de Riksgälds-kontoret åliggande betydliga utbetalningarne till Statskontoret, att synnerlig svårighet icke torde förefinnas för Statskontoret att i god tid hos Riksgälds-kontoret anmäla behöfliga requisitioner å dessa

medel, så att Riksgälds-kontoret kunde sättas i tillfälle att genom uppsägning hos Riksbanken bereda sig utväg till de requirerade medlens utbetalande; hvarjemte, för den händelse åter att Statskontoret skulle finna sig nödsakadt att, utan derom på förhand lemnad underrättelse, från Riksgälds-kontoret requirera medel, eller om andra utbetalningar påfordrades så hastigt, att rådrum icke vore sistnämnda verk förunnadt att till deras bestridande använda hos Riksbanken insatta, till återbetalning uppsagda summor, revisorerne anmärkt, att Riksgälds-kontoret egde att tillgå sitt kreditiv i Riksbanken, hvarå skedda uttag kunde betäckas i samma mån de insatta medlen förfölle till betalning.

Genom den utlåning, Riksgälds-kontoret hittills bedrifvit, hade icke obetydliga ränteinkomster tillfallit samma verk; och det vore ganska troligt att, om kontoret finge skyldighet att hos Riksbanken insätta sina behållningar, denna ränteinkomst blefve mindre än den under förut varande förhållande kunnat blifva. Men härvid hafva revisorerne erinrat derom att, äfven om Riksgälds-kontoret för de i Riksbanken insatta medel icke erhöle någon ränta, staten dock genom en förökad bankovinst återfinge åtminstone en betydlig del af Riksgälds-kontorets förlust.

I afseende på möjligheten för Riksgälds-kontoret att hafva penningar utlemnade på deposition under längre beständ tid, hafva revisorerne framhållit, hurusom Riksgälds-kontoret under åren 1871—1874 utlemnade ganska betydliga summor mot enskilda penningeanstalters depositionsbevis, af hvilka summor en icke ringa del varit utestående längre tid än två år; till upplysning hvarom revisorerne låtit upprätta bifogade tabell (*Bil. Litt. B.*) angående under åren 1871, 1872 och 1873 utlemnade lån.

I sitt utlåtande öfver revisionsberättelsen hafva *fullmäktige i Riksgälds-kontoret*, beträffande revisorerne ifrågavarande förslag, hufvudsakligen anført (sid. 178—182), hurusom, på sätt redan 1850—1851 års Riksdags Banko-Utskott anmärkt, de vidt åtskilda och olikartade föremålen för Bankens och Riksgälds-kontorets verksamhet ådagalade tillfyllest angelägenheten deraf, att dessa båda verk förvaltades fullkomligt oberoende af hvarandra, så att styrelsen öfver Riksgälds-kontoret vore från Bankens sida oförhindrad att, enligt de af Riksdagen utstakade grunder, verka för det ändamål, som med Riksgälds-kontorets stiftelse öfverensstämde; vid hvilket förhållande Banken borde i afseende å skyldigheten att infria sina förbindelser iakttaga enahanda förfarande, ehvad dessa förbindelser inne-

hades af enskilda personer eller af Riksgälds-kontoret eller annat publikt verk, och sådant, hvad Riksgälds-kontoret anginge, så mycket hellre som det vore af största vigt, att hvarje sammanblandning af statsverkets och Bankens åligganden omsorgsfullt undvekes, helst Bankens tillförene vid flera tillfällen inträffade obestånd städse härledt sig från dess förbindelser med statsverket.

Beträffande revisorerens anmärkning, att Riksgälds-kontoret kunde genom sin utlåning sätta sedlar i omlopp, hvilka motverkade Riksbankens sträfvande att genom indragning af sin lånerörelse minska påtryckningen på metalliska kassan, hafva fullmäktige erinrat, att Riksgälds-kontoret ej kunde sätta några andra riksbankssedlar i omlopp än de *redan af Riksbanken utgifna*, hvilka representerade en Bankens verkliga skuld och väl ej, endast därför att de tillhörde Riksgälds-kontoret, torde böra betraktas på något annat sätt än öfriga af Riksbanken utgifna sedlar. Till Riksbankens utelöpande sedelstock stode Riksgälds-kontorets behållningar ej i något annat förhållande än alla öfriga Riksbankens förbindelser. Om Riksgälds-kontoret betoges rättigheten att disponera dessa behållningar annorledes än å viss tid eller efter uppsägning, så skulle detta i hög grad försvåra Riksgälds-kontorets förvaltning, under det, å andra sidan, fullmäktige ansett, att Riksbanken svårligen skulle kunna af dem draga någon egentlig vinst. Under tider, då Riksbankens ställning kunde vara mer eller mindre brydsam, vore nemligen Riksgälds-kontoret ingalunda i tillfälle att längre tid undvara sina tillgångar.

Den af revisorerne framlagda tabell utvisade ock, att det belopp, som varit utestående längre tid än två år, utgjort endast nio procent af den i tabellen upptagna summan, hvaremot det belopp, som måst efter tre månader och ännu kortare tid indragas, uppgått till fyratio procent af samma summa. Häraf, likasom af de olika belopp, hvartill dessa förräntade behållningar å olika tider uppgått, från 1,021,500 R:dr till 12,527,308 R:dr 17 öre, kunde slutas, huruvida de egnade sig till begagnande i Riksbankens jemna lånerörelse eller om icke snarare, på sätt 1872 års Riksdags Stats-Utskott uti sitt i denna del af Riksdagen godkända memorial N:o 37 mom. 17, med anledning af en likartad framställning, anfört, den omvexling i Riksbankens rörelse samt de förändringar i dess lånetillgångars belopp, som dessa medels begagnande till en tillfällig förstärkning af Riksbankens lånefonder komme att förorsaka, föga skulle motsvara anspråken på en allmän låneinrättnings fortfarande och ändamålsenliga verksamhet.

I alla fall vore det klart, att, om Riksbanken vid ett eller annat tillfälle behöfde anlita Riksgälds-kontorets behållningar, och Riksgälds-

kontoret kunde undvara dem, Riksbanken, utan någon särskild föreskrift derom, egde företrädesrätt framför hvarje annan låntagare, likasom å andra sidan Riksgälds-kontoret under flera år, till fördel för begge verken, uteslutande af Riksbanken inköpt valutor till de utländska liqviderna. Men att *förbinda* Riksgälds-kontoret att aflemna och Riksbanken att till förräntning mottaga Riksgälds-kontorets behållningar har synts fullmäktige föga öfverensstämma med det förhållande, att Riksbanken mera än en gång, säkerligen på ur Bankens synpunkt fullgoda skäl, afböjt förslag att af Riksgälds-kontoret mot ränta mottaga depositioner.

Riksgäldskontorets egenskap af ett Riksdagens verk och den omständigheten att Riksdagen derjemte hade ett annat, men för helt olika ändamål inrättadt verk, syntes fullmäktige icke kunna utgöra giltig anledning till inskränkning i Riksgälds-kontorets dispositionsrätt öfver dess tillgångar. Likasom nästan alla andra offentliga verk och inrättningar hade Riksgälds-kontoret sin kassa deponerad i Riksbanken, men att i afseende å förfogandet öfver denna kassa föreskrifva vilkor, allt efter som Riksbanken förmodades hafva fördel eller olägenhet af medlens qvarstående eller utlemnande, strede mot naturen af dylika depositioner och öfverensstående ej heller med den vid flera tillfällen af Riksdagen uttalade grundsats, att statens och bankens kreditförhållanden borde vara fullkomligt afskilda.

På omregleringen af Riksgälds-kontoret kunde enligt fullmäktiges åsigt förslaget ej utöfva något inflytande. Det besvär, bokföringen och förvaltningen af dessa till antalet få och alltid mot de bästa säkerheter utlemnade lån medförde, vore så ringa, att det ej vid omregleringen kunde tagas i nämnvärdt betraktande, så mycket mindre som Riksgälds-kontoret i allt fall ej kunde helt och hållet befrias från medelförräntning. Riksgäldskontoret hade nemligen, enligt de om statslånen med de utländska låneöfvertagarne ingångna aftal, kontraktsenlig skyldighet att städse på säkert och ändamålsenligt sätt göra de till amortissementsfonderna för statslånen anslagna medel fruktbarande, hvilket äfven vore förutsatt vid bestämmandet af de årliga ränte- och amorteringsanslagens belopp.

Genom öfverflyttningen till Kongl. Statskontoret af extra statsregleringen hade svårigheten för Riksgälds-kontoret att till tiden beräkna sina utgifter icke minskats, utan snarare ökats. Före den i sådant hänseende vidtagna förändring kommo nemligen requisitioner temligen jemnt fördelade i mindre belopp, som ej synnerligen inverkade på kontorets kassaställning. Nu, då de komma från Kongl. Statskontoret, som för år 1874 haft att från Riksgälds-kontoret uttaga, utom åtskilliga till belopp ej på förhand bestämda fordringsposter, 10,548,109 R:dr 40 öre,

lydde de å betydliga summor, vanligen millioner, och ehuru samband mellan Stats- och Riksgälds-kontoren under de senare åren ingalunda saknats, hade det visat sig omöjligt att till tiden beräkna dessa requisitioner, af den anledning att Kongl. Statskontoret sjelft, hvars behof i sin ordning berodde af Arméförvaltningen, Förvaltningen af sjöärendena, Jernvägsstyrelserna med flera myndigheter, vore urståndsatt att med någon visshet meddela upplysningar om dessa behof förr än de yppade sig och requisition ingått.

I fråga åter om de till tiden bestämda utgifterna hafva fullmäktige antydt svårigheten att i en så betydlig penningeförvaltning som Riksgälds-kontorets och med den mängd olika utgifter, kontoret hade att med på olika och obestämda tider inflytande inkomster bestrida, på förband afsätta och afhända sig dispositionsrätten öfver ett visst särskildt belopp till hvarje särskild utgift. Allt sedan ifrågavarande lånerörelse år 1841 började, hade densamma ej för Riksgälds-kontoret medfört någon den ringaste förlust eller i minsta mån förorsakat några särskilda omkostnader, men den vinst, som deraf beredts kontoret, hade till och med år 1873 uppgått till 6,746,491 R:dr 13 öre. Uppå vidare anförda skäl ansågo fullmäktige otvifvelaktigt att, såsom revisorerne ock medgäfvit, om kontoret finge skyldighet att hos Riksbanken insätta sina behållningar, denna ränteinkomst blefve betydligt mindre än den under förut varande förhållanden kunnat blifva.

Vid det förhållande att en sammanblandning af Riksbankens och de enskilda bankernas verksamhet ej gerna kunde anses önskvärd, komme, i händelse förslaget bifölles, Riksgälds-kontorets behållningar antagligen att, såsom 1872 års Stats-Utskott erinrat, till betydlig del undandragas allmänna rörelsen och förblifva hos Riksbanken inestående utan att kunna användas, i hvilket afseende redan 1856—1858 års Riksdags Stats-Utskott påpekat, att, i den mån skattebidragens årliga belopp ökas och deras utgörande medtager en större andel än förut af landets rörelsekapital, det måste vara allt viktigare att tillse, att de medel, som indragas uti statens kassor, så fort lämpligen ske kan, åter utsläpptes i allmänna rörelsen; och då det gagnande inflytande på penningställningen inom landet, som Riksgälds-kontorets lånerörelse utöfvat, blifvit vid flera tillfällen i Stats-Utskottets af Riksdagen godkända utlåtanden vitsordad, samt det föreslagna upphörandet dermed antagligen skulle förorsaka på en gång förlust för staten och olägenheter för allmänna rörelsen, hafva fullmäktige afstyrkt bifall till revisorerne ifrågavarande framställning.

De af fullmäktige i Riksgälds-kontoret sålunda anförda åsigter har Herr Larsson i sin ofvan omförmälda motion till bemötande upptagit och dervid till en början, beträffande det af såväl revisorerne som fullmäktige uppgifna förhållande, att Riksgälds-kontoret under år 1873 på sin lånerörelse förtjenat icke mindre än 422,111 R:dr 6 öre, anmärkt, att nettovinsten derå blefve mindre än noll, ty kontoret hade sjelft lånat motsvarande kapitalsummor till vida högre ränta än den som erhållits på de utlemnade lånen. Sålunda hade det danska kapitalet, som indragits, kostat kontoret $\frac{88}{100}$ procent mera än hvartill lånen utlemnats. Att lyfta deponerade medel hos Riksbanken kunde ingalunda för kontoret blifva svårare än att hos sina privata låntagare inkassera behöfliga medel. Fullmäktige hade påstått det vara klart, att om Riksbanken behöfde kontorets behållningar, skulle densamma ega företrädesrätt framför hvarje annan låntagare; men hvarföre hade sådant icke inträffat någon enda gång? Orsaken dertill att fyratio procent af de utlemnade lånen måst efter tre månader, och ännu kortare tid indragas, vore den, att vissa låntagare varit nödsakade att oftare omsätta sina handlån, på det de icke skulle anses mera gynnade än låntagare i allmänhet. Häraf kunde man dessutom draga den slutsats, att medlen lämpligare kunnat af Riksbanken förvaltas, ty denna hufvudsakliga låneanstalt med sin elastiska sedelemision och sin betydliga vaxelhandel, skulle alltid hafva lättare att lemna Riksgälds-kontoret sina behof än de enskilde låntagarne. Den påpekade omständigheten, att lånerörelsen varierat mellan en å tolf millioner, bevisade ännu mera, huru nödigt det vore, att så betydande summor icke gjordes beroende af enskilde personers förmåga att honorera sina förbindelser. Det skulle deremot ligga en särdeles trygghet för fullmäktige att veta, det dylika summor stode inne hos Riksbanken i stället för hos enskilde bankirer och privata låneanstalter.

Den medelförräntning, som ålåg kontoret på grund af ingångna kontrakt, skedde enligt motionärens åsigt beqvämligast genom deposition i Riksbanken, ty dessa medel kunde betraktas som stående fonder, dem Riksbanken, bättre än kontoret, vore i tillfälle att hålla ute i sin lånerörelse. Hvarföre det skulle vara mera önskvärdt att sammanblanda privatbankernas affärer med Riksgälds-kontorets än med Riksbankens, vore svårt att fatta. Hvarföre icke en ökad bankovinst skulle förmå ersätta den ränteförlust som drabbade kontoret, ifall dess medel deponerades utan ränta, hade fullmäktige lemnat alldeles outredt. Satsen strede ock helt och hållet mot de resultat, Riksbankens förvaltning de senare åren visat. Fullmäktiges åsigt, att bankens förmåga att mottaga enskildes besparingar

gar skulle, om förslaget antoges, betydligt minskas, äfvensom att Riksgälds-kontorets behållningar komme att undandragas allmänna rörelsen utan att af Riksbanken kunna användas, strede jemväl mot all hittills vunnna erfarenhet, ty om någon skulle kunna använda deponerade medel, så måste det just vara Riksbanken, som hade förmåga att med egen sedelemmission möta oförutsedda uttagningar i långt vidsträcktare mån än någon annan penninganstalt. Då värden om och förräntandet af Riksgälds-kontorets öfverskottsmedel syntes motionären kunna med all trygghet öfverlemnas åt Riksbanken, då bifall till revisorernes framställning skulle betydligt underlätta Riksgälds-kontorets förvaltning, samt då Riksgälds-kontorets lånerörelse icke stode i något samband med kontorets ändamål, hade motionären häraf föranledts väcka sitt ofvan omförmälda förslag.

Vid behandlingen af revisorernes och Herr Larssons ifrågakommande framställningar syntes det Utskottet i första rummet klart att, derest ett bifall till hvad sålunda blifvit föreslaget kunde för Riksbanken medföra olägenheter, det ej borde ifrågakomma att föreslå Riksdagen att å framställningarna göra afseende, hvaremot, om förfogandet på det föreslagna sättet öfver ifrågakommande, under Riksdagens egen disposition varande behållningar kunde lända till Riksbankens fördel, förslagen utan tvifvel borde uppmärksammas.

Utskottet har derföre funnit nödigt att af *fullmäktige i Riksbanken* begära utlåtande i ämnet; och då detta af fullmäktige afgifna yttrande syntes Utskottet förtjena synnerligt afseende och förty böra komma till Riksdagens kännedom, har Utskottet ansett lämpligt att detsamma i dess helhet här meddela; varande yttrandet af följande innehåll:

»Fullmäktige, som icke anse sig behöfva ingå i pröfning af spörsmål, huruvida den fullmäktige i Riksgälds-kontoret åliggande förvaltning af Riksgälds-kontorets medel och tillhörigheter bör anses med nödvändighet innefatta skyldighet att för medlens fruktbargörande anlita flere bankirinträttningar samt för hvar och en af dessa pröfva erbjudna säkerheter, eller om Riksdagen eger rätt att i de särskilda reglementen, hvarefter förvaltningen skall handhafvas, medelst föreskrift om medlens insättning i Riksbanken befria fullmäktige i Riksgälds-kontoret från detta med deras öfriga åligganden föga sammanhängande bestyr, tillåta sig först framhålla att, beträffande rätta sättet för utlåningen af Riksgälds-

kontorets tillgängliga behållningar, är, efter deras uppfattning, frågan rätteligen den, huruvida den bankrörelse, hvartill dessa till Riksdagens förfogande stående medel af Riksgälds-kontoret utlemnas, bör åt Riksdagen drivas af Riksbanken, dess egen bankinrättning, eller af åtskilliga enskilda bankinrättningar.

Pröfvas denna fråga ur den synpunkten, att största möjliga trygghet bör Riksdagen beredas för de utlemnade medlens återfående, torde väl ej kunna bestridas, att Riksdagen sjelf derutinnan ej kan hysa större förtroende till någon som helst annan bankinrättning, än till den, hvars förvaltning han har i sin egen hand, och hvars ojemförligt rikare kapitaltillgång lemna större borgen för medlens trygghet, än någon enskild bankinrättning kan erbjuda.

Ser man åter frågan ur den synpunkten, att största möjliga fördel bör Riksdagen beredas af de medel, om hvilkas användning till statsutgifter ej genast kan förfogas, vill det ock synas, som om denna fördel borde blifva större, när vinsten af den med dessa medel drifna bankrörelse tillfaller Riksdagens egen bank, än då den öfverlåtes åt enskilda bankinrättningar. Det är nemligen uppenbart, att huru stor frihet fullmäktige i Riksgälds-kontoret än må ega att förvalta kontorets behållningar, i någon verklig bankrörelse med all den mångartade verksamhet, som för dess vinstgifvande drift erfordras, kunna de dock icke inlåta sig; deras uppgift måste i hvarje händelse inskränkas till att i flere eller färre bankinrättningar, helst så få som möjligt, deponera penningarne mot största möjliga ränta och bästa möjliga säkerheter. Den Riksdagen häraf tillflytande fördel är den sålunda erhållna depositionsräntan. Men klart är, att hvarje bankir eller bankinrättning, som af Riksgälds-kontoret mot ränta upplåtar penningar, gör detta allenast under förutsättning att i sin rörelse kunna bankmessigt använda medlen, d. v. s. att i skilnaden mellan upp- och utlåningsräntan bereda sig en skälig vinst. Det torde då med fog kunna sättas i fråga, hvarföre Riksdagen skulle nöja sig med den ränta, hvilken Riksgälds-kontoret såsom deponent kan betinga sig, när han har en egen bank, som väl bör antagas kunna i sin rörelse af dessa medel åt Riksdagen bereda äfven den vinst, hvilken nu tillfaller de enskilda låntagande bankerna; hvarför, när Riksgälds-kontoret för närvarande betingar sig 5 procent å de utlåta medlen, hvilka af de enskilda kreditinrättningarne åter utlånas mot $6\frac{1}{2}$ procent till 7 procent, Riksdagen ej heller skulle låta Riksbanken använda dem i sin bankutlåning till $5\frac{1}{2}$ å 6 procent och sålunda sjelf tillgodogöra sig denna högre vinst. De millioner, Riksgälds-kontoret har disponibla, äro för penningemarknaden fullkomligt lika behöfliga och begärliga, vare sig de åt allmänheten erbjudas

af Riksbanken eller af ett tiotal enskilda banker, och de nu gällande stadgarne för utlåningen i Riksbanken lägga intet hinder i vägen för deras utlemnande i rörelsen på för hvarje affärsman fullt antagliga vilkor. Det torde till och med kunna antagas, att i afseende å lånevilkor och räntesatser allmänheten ofta nog skulle finna sig mera belåten med Riksbankens utlåning af Riksgälds-kontorets depositionsmedel än med att uppsöka dem i andra kreditanstalter.

Betraktas slutligen frågan ur den synpunkten, att Riksgälds-kontorets behållningar, använda i lånerörelse, kunna utöfva ett stundom ganska betydligt inflytande på penningemarknaden, så förefaller det fullmäktige, som om det äfven derutinnan ej vore lämpligt att på tvänne af hvarandra oberoende inrättningar fördela en verksamhet, hvars betydelse så för Riksdagen som för landet beror på planmessigheten och följdriktigheten i dess utöfvande. Det behöfver ej befaras, att de millioner, Riksgälds-kontoret kunde komma att öfverlemna, skulle öfver höfvan betunga bankofullmäktige, men väl skulle desse uti rätten att sjelfve i första hand disponera öfver dessa medel finna en större trygghet mot oberäkneliga kastningar i penningemarknaden, då de hade i sin makt att bestämma öfver vilkoren för användandet åtminstone af all den del af landets kapitaltillgång, som Riksdagen disponerade. Den osunda öfverspekulation, som i hvarje land periodvis framkallar kriser och förlägenheter, beror visserligen på helt andra förhållanden än en eller flere bankers operationer, men onekligt är, att den kan af en eller flere öfver stora kapitaltillgångar förfogande kreditinrättningar antingen befrämjas eller hållas tillbaka, allt efter måttet af det omdöme och arten af det intresse, som leder de kreditbeviljande inrättningarnes styrelser. Och då öfverspekulationens och krisernas vanliga följd, behöfvet att med klingande valuta gälda förbindelserna till utlandet, direkt inverkar på Riksbankens metalliska kassa, då bankofullmäktige bära ansvaret för vidmakthållandet af denna landets metalliska reserv, måste de äfven hafva ett stort intresse vid alla de operationer, hvarigenom på ett eller annat sätt landets kapitalförhållanden bestämmas. De till utlåning användbara kapitaltillgångar, hvaröfver Riksdagen förfogar, utgöra visserligen endast en och en ej särdeles stor del af hela landets rörliga kapital, men så vidt deras betydelse når, så långt bära ock vilkoren för deras användning i rörelsen bestämmas af den Riksdagens inrättning, å hvars ställning denna deras användning mest inverkar.

Om därför å ena sidan den grundsatsen bör vidhållas, att hvarje offentlig inrättning skall svara för sin egen förvaltning och sjelf draga de förmåner eller förluster, som uppstå af dess rörelse, är det å andra

sidan ej mindre viktigt, att de offentliga inrättningarne, hvilkas uppgift dock ytterst är att samverka för ett gemensamt mål, ej i sin verksamhet träda hvarandra i vägen, eller att ej det ena verket, genom ensidigt fasthållande af egna syften, inskränker och motverkar det andra verkets uppgifter. De tider äro förbi, då Riksgälds-kontorets fullmäktige af intresse för kontorets fördelar å vaxelbörsen uppträdde såsom medtäflare med Riksbanken; det har funnits icke innebära någon verklig fördel för de båda verkens principal, Riksdagen, att det ena sålunda, till egen ensidig fördel, gått utom sin egentliga uppgift och, Riksgälds-kontoret låter numera Riksbanken helt och hållet åt sig besörja de utländska liqviderna. På samma sätt föreställa sig fullmäktige, att så väl Riksdagen som landet skulle hafva sin största fördel deraf, att, då de Riksgälds-kontorets medel, som till statens utgifter ej för tillfället behövas, icke anses böra skrinläggas, utan tjena till underlättande af allmänna rörelsen, sådant lämpligast skulle ske genom utlåning omedelbart från Riksbanken; och om de vilkor, som dervid kunde Riksgälds-kontoret beviljas, icke blefve för detta kontor fullt så förmånliga, som de, hvilka nu medgifvas af enskilda inrättningar, komme dock, alldeles såsom fallet är med vaxelaffärerna, Riksdagens och landets fördel af medlens fruktbargörande på detta sätt att i det hela blifva större, på samma gång Riksbanken, genom ett större inflytande öfver penningemarknaden, vunne mera stadgad förmåga att rätt fylla sina uppgifter.

Af anförda skäl anse sig fullmäktige för sin del böra tillstyrka, att Riksgälds-kontorets för löpande utgifter ej behöfliga medel skola, på de vilkor i afseende på ränta och uppsägningstid, som för insättningar i Riksbanken på despositionsräkning äro för tiden gällande, eller, der dessa ej finnas för Riksgälds-kontoret lämpliga, kunna emellan fullmäktige i de båda inrättningarne öfverenskommas, hos Riksbanken *insättas*.[§]

Utskottet delar dessa af bankofullmäktige uttalade åsigter. Att det, såsom påstådt blifvit, skulle vara för Riksbanken svårare än det varit för Riksgälds-kontoret att göra Riksgälds-kontorets behållningar fruktbarande och låta dem komma allmänna rörelsen till godo, har Utskottet svårt att inse. De lagar, enligt hvilka penningen söker sig väg dit, der den behöves, lära ej röna någon inverkan af den ifrågasatta öfverflyttningen till Riksbanken af Riksgälds-kontorets lånerörelse, och den vidsträckta öfversigt öfver vår penningemarknad, som bankofullmäktiges ställning

förläna dem, torde städse lätt sätta dem i tillfälle att med ifrågavarande medel underlätta den allmänna rörelsen, der denna behöfver dem.

Den utveckling, landets penningrörelse och industri på senare tider tagit, ställer naturligtvis ökade anspråk på Riksbanken, lika väl som på hvarje annan penningeinrättning, och en utvidgning af Riksbankens depositionsrörelse, på sätt föreslaget blifvit, synes Utskottet vara ett särdeles lämpligt sätt för Riksbanken att lättare möta dessa anspråk; på samma gång från Riksgälds-kontorets sida hinder för åtgärden ej synes kunna möta.

Det är möjligt att de allmänna villkoren för insättningar i Riksbanken på depositionsräkning ej alltid kunna finnas för Riksgälds-kontoret lämpliga, särskildt i afseende å tiden för uppsägning till återbetalning af deponerade medel, hvilken tid ofta torde behöfva betydligt förkortas; men det af bankofullmäktige tillstyrkta beslut innefattar ock en utväg att genom särskild öfverenskommelse undanrödja denna svårighet.

Det är vidare klart, att en lånerörelse, som varat så länge och tidtals varit så omfattande som Riksgälds-kontorets, måste hafva varit ganska djupt ingripande och att en förändring derutinnan således endast med mycken varsamhet bör sättas i verket. Utskottet har därför ansett de medel, Riksgälds-kontoret för närvarande har utlånade, ock böra af kontoret sjelft indragas inom en ej allt för kort tid, hvilken Utskottet ansett böra bestämmas till senast slutet af år 1876.

Riksgälds-kontoret har, på sätt ofvan blifvit antydt, ej blott genom utlåning, utan äfven genom inköp af obligationer, egt göra sina tillgångar räntebärande. Vid denna senare rätt har Utskottet ansett fullmäktige i Riksgälds-kontoret böra bibehållas, särskildt med afseende å den omständigheten att vissa af de upptagna statslånen amorteras icke genom utlottning, utan genom uppköp af obligationer, och det vid sådant förhållande ej kan vara lämpligt att sätta fullmäktige ur stånd att genom inköp vid passande tillfällen förskaffa kontoret, bland andra, sådana obligationer, som kunna till oförmälda ändamål användas.

Slutligen är det en gifven följd af den ifrågasatta förändringen att, då fullmäktige i Riksgälds-kontoret skola åläggas i Riksbanken på deposition insätta kontorets behållningar, Riksbanken ock måste förklaras skyldig att dem mottaga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet hemställa,
1:o) att Riksgälds-kontorets för löpande utgifter ej behöfliga medel skola, på de vilkor i afseende å ränta och uppsägningstid, som för insättningar i Riksbanken på depositionsräkning äro för tiden gällande eller, der dessa

ej finnas för Riksgälds-kontoret lämpliga, kunna emellan Fullmäktige i de båda inrättningarna öfverenskommas, hos Riksbanken insättas; egande dock Fullmäktige i Riksgälds-kontoret jemväl att för sådana medel uppköpa antagliga obligationer, som förfalla inom viss bestämd tid och anses kunna utan svårighet och kapitalförlust vid inträffande behof föryttras.

I händelse Riksdagen bifaller hvad sålunda blifvit af Utskottet föreslaget, hemställer Utskottet vidare,

- 2:o) att åt Fullmäktige i Riksgälds-kontoret måtte uppdragas att senast inom utgången af år 1876 å lämpliga tider indraga de belopp, Riksgälds-kontoret för närvarande har utlånade mot skuldförbindelser och depositionsbevis; och
- 3:o) att Stats-Utskottet och Banko-Utskottet måtte erhålla uppdrag att, hvartdera i hvad på det ankommer, hos Riksdagen föreslå de ändringar i Riksgälds-kontorets och Riksbankens reglementen, som af beslutet kunna blifva en följd.

Stockholm den 27 April 1875.

På Sammansatta Utskottets vägnar:

J. STJERNBLAD.

Reservation:

af Herrar Friherre *J. Stjernblad*, *C. Ekman*, *C. Hammarhjelm* och *J. J. Ekman*, af följande innehåll:

»Från Utskottets beslut i fråga om öfverflyttning till Riksbanken af Riksgälds-kontorets utlåningsrörelse hafva undertecknade varit af skiljaktig mening.

Den synpunkt, hvarur revisorerne och motionären Herr *C. A. Larsson* framställt ifrågavarande förslag, är endast och allenast Riksbankens, icke landets i dess helhet och det allmännas, hvars fördelar eller olägenheter af förslaget antagande likväl synas böra i främsta rummet tagas i betraktande.

Men äfven för Riksbanken synes förslaget oss ej kunna medföra någon verklig fördel. Den tanke, som legat till grund för framställningen och som af revisorerne sjelfva betecknats såsom ett »hufvudskäl», är det menliga inflytande Riksgälds-kontorets utlåning skulle kunna utöfva på Riksbankens metalliska kassa. Det är ju dock alldeles klart, att de enda riksbankssedlar, Riksgälds-kontoret kan sätta i omlopp, äro de redan af Riksbanken utgifna. Allt för bedröfligt vore, om Riksbankens metalliska kassa skulle behöfva skyddas genom några åtgärder, afsedda att minska den dispositionsrätt öfver Bankens utgifna sedlar, som dessas innehafvare kunna vilja begagna, men det finnes också ej det ringaste skäl till en sådan fruktan eller det minsta behof att i denna riktning fatta ett beslut sådant som det föreslagna. Det är genom minskning i Bankens egen sedel-emission, men icke genom prohibitiva åtgärder i afseende å de redan utsläppta sedlarne som Bankens metalliska kassa kan och bör skyddas.

En banks naturliga styrka måste ligga deri att dess rörelse är jemn, fri från rubbningar och att dess styrelse har fria händer att genom lämpligt afpassande af förhållandet mellan in- och utlåningen reglera dess verksamhet. Ingenting kan vid sådant förhållande vara otjenligare än att, såsom förslaget blifvit, ålägga Banken att, utan ringaste afseende på belopp eller egna behof, mottaga depositioner af medel, om hvilka det är omöjligt att beräkna huru länge de kunna få hos Banken kvarstå. Riksdagen har ock, vid bedömandet af likartade förslag, ständigt, med vitsordande af det stora gagn, Kontorets lånerörelse medfört, betonat att en öfverflyttning deraf till Riksbanken skulle för denna medföra rubbningar, som satte Banken ur stånd att motsvara de anspråk på en jemn och sund verksamhet, allmänheten kunde på Banken ställa.

Det torde i sådant afseende vara nog att påpeka den stora skilnad som förefinnes och uppkommer mellan öfverlemnande af Riksgälds-

kontorets stundom högst betydliga behållningar till *en enda* penninginrättning, Riksbanken, och deras utlåning till en mängd sådana. Den fara, som ligger i det oförutsedt påkommande behovet af deras hastiga indragning, blir nemligen i senare fallet så fördelad, att den nära nog försvinner, och Riksgälds-kontorets indragningar af dess lånefordringar hafva ock aldrig förorsakat rubbningar i penningemarknaden.

Riksgälds-kontorets medel kunna ej utlånas annorledes än på mycket kort uppsägningstid. Nära hälften, eller 4,796,000 kronor, af dess för närvarande utlånta tillgångar äro utlemnade på fjorton dagars eller ännu kortare tids uppsägning, allt det öfriga, eller 5,399,000 kronor, på endast en månads uppsägning. För *en* bank blir det svårt och farligt att på så kort tid från *ett* håll mottaga så betydliga belopp; men *flera* banker kunna utan risk mottaga dem, fördelade i en mängd mindre summor. En plötslig indragning af dessa stora belopp utöfvar, om *en* bank innehar dem, en störande, men på *flera* banker ingen verkan.

Riksgälds-kontorets behållningar äro utlånade till banker i alla olika delar af landet. En sådan spridning tro vi Riksbanken ej kunna bereda dessa medel.

Den mängd mindre landsortsbanker, som i Riksgälds-kontoret fått upptaga lån mot den solidariska bankens skuldförbindelse och samtliga dess styrelseledamöters personliga borgen, skulle nemligen efter all anledning icke kunna på lika sätt och mot en sådan säkerhet i Riksbanken erhålla lån, utan blifva stängda från detta sätt för fyllande af deras behof: om till nytta eller skada för deras orter är lätt att inse.

De större bankerna åter, som hafva lätt tillgång till hypotek för sina lån, komme säkerligen att hellre begagna dessa säkerheter för att med utländska krediter eller på annat sätt fylla sina tillfälliga lånebehof än de i sådant afseende anlitate Riksbankens fonder.

Nu kan man härvid invända, att Riksbanken kan förränta ifrågasvarande medel på annat sätt än genom utlåning till de enskilda bankerna. Ja visserligen, åtminstone till en del, men ingalunda till samma nytta för landet i dess helhet som Riksgälds-kontorets utlåning medför. Ty hvarje bank, äfven Riksbanken, har sitt begränsade, naturliga område, och Riksbanken ensam kan icke med dessa medel göra landet samma gagn som den mängd banker, hvilka äro Kontorets låntagare.

Bankofullmäktige i sitt utlåtande i ämnet tala först om den trygghet för medlens återfående, förslagets antagande skulle erbjuda. Denna frågas uppkastande har visserligen varit öfverflödigt, vid det förhållande att under de tretiofyra år, Kontorets lånerörelse bedrifvits, ej ett enda

öre derpå förlorats, men, om den framställes, tro vi ej, att svaret ovilkorligen blir det afgifna. Riksbanken mottager naturligtvis ej dessa medel för att hafva dem liggande i sitt säkra förvar, utan utlånar dem, och då Riksbankens förlust, lika väl som Riksgälds-kontorets, är Riksdagens förlust, torde den risk som, oaktadt all den skicklighet och försigtighet, hvarmed Riksbanken må skötas, måste uppkomma af medlens användande på detta sätt direkt i en bankrörelse, vara minst lika stor som den, hvilken varit förenad med deras hittills, utan den ringaste förlust, skedda utlåning genom Riksgälds-kontoret, hvilken bör ske och sker, icke, såsom Bankofullmäktige antyda, till så få bankinrättningar som möjligt, utan till så många sådana som möjligt.

I någon verklig bankrörelse, erinra Bankofullmäktige vidare, kunna Riksgäldsfullmäktige ej inlåta sig. Denna anmärkning är fullkomligt riktig, men den talar mot, icke för det väckta förslaget. Dessa, staten tillhöriga och till statsutgifter afsedda medel böra nemligen icke, såsom Bankofullmäktige utlofva, användas för att genom den med dessa medel drifna bankrörelse bereda Riksdagen en bankvinst, hvilket är något helt annat än den förräntning af dem, som för närvarande beredes genom andra bankinrättningar och på dessas, icke det allmännas, risk. Det har under långa tider varit en erkänd grundsats, att staten och dess medel böra vara fullkomligt afskilda från Bankens kreditförhållanden, och både erfarenhets- och förnufts-skäl tala alltför tydligt för bevarande af denna grundsats för att det skulle behövas att nu vidare förklara densamma eller ådagalägga det betänkliga i att bryta emot den.

Riksbankens *verkliga* depositionsrörelse, den som är grundad på frivilligt deponerade besparingar, skulle tydligen af förslagets antagande lida intrång i stället för att ökas. Ju större belopp Banken måst af Riksgälds-kontoret mottaga eller, såsom vid förestående indragningar af statslån, väntade att få till sig öfverlemnade för tillfällig förräntning, desto svårare blefve det naturligtvis för Banken att af allmänheten mottaga de medel, som för säker placering komme att af densamma Banken erbjudas.

Om således enligt vår åsigt, hvarför vi nu sökt gifva skäl, Riksbanken ej skulle hafva någon verklig eller annat än en ytterst tillfällig fördel af bifall till Utskottets förslag, utan snarare komma att deraf försvagas, så är det å andra sidan säkert, att Riksgälds-kontoret, som i denna fråga torde vara rätta vederbörande, deraf skulle röna både olägenheter och förluster, såsom dess fullmäktige i sitt utlåtande ådagalagt.

Vid frågans skärskådande ur Riksgälds-kontorets synpunkt möter

till en början Grundlagen, som i § 71 Riksdags-ordningen stadgar, att sju fullmäktige i Riksgälds-kontoret skola jemlikt särskilda reglementen förvalta Riksgälds-kontorets medel och tillhörigheter. Om ifrågavarande förslag, som afser, att den allra betydligaste delen af *Riksgälds-kontorets* medel och tillhörigheter skall förvaltas, icke af fullmäktige i Riksgälds-kontoret, utan af fullmäktige i *Riksbanken*, än skulle öfverensstämma med nämnda grundlagsbuds bokstaf, visst är, att det strider mot dess anda och mening.

En regel, som Riksdagen noga hållit på och som i förvaltningen på senare tider allt mera dels på Riksdagens yrkande och dels med dess bifall genomförts och tillämpats, är den, att hvarje statens eller det allmännas verk bör sjelft visa resultaten af sin verksamhet. Man har ej tvekat att genomföra denna grundsats äfven då ett betydligt besvär deraf vållats för en och annan öfrig gren af förvaltningen, och vid denna riksdag har den vunnit tillämpning *just med afseende å förhållandet mellan Riksbanken och Riksgälds-kontoret*, som för sitt kreditiv i Riksbanken hittills betalt endast 4 procent, eller något lägre ränta än den vanliga, ett förhållande, som, i enlighet med Bankofullmäktiges yttrande, af Banko-Utskottet i dess af Riksdagen gillade Memorial n:o 16 förklarats »icke stå till sammans med den af Riksdagen i öfrigt fasthållna grundats, att hvarje statens verk skall sjelft uppbära fulla inkomsterna af sin rörelse, hvaraf ock ansetts följa, att Riksbanken i hvarje beröring med andra verk borde utan någon lindring erlägga alla de afgifter, som till dem lagligen skola utgå; Och då Riksgälds-kontorets rätt till begagnande af Riksbankens medel utan full ersättning lika litet syntes med denna grundsats öfverensstämma, utan endast ledde dertill, att den ena eller andra inrättningens ställning och förhållande kunde på bekostnad af eller till orättmätig förmån för den andra framstå ofördelaktigare eller gynsammare än den borde vara», har Utskottet i detta afseende tillstyrkt den af Riksdagen sedermera beslutade ändring.

Dessa tänkvärda ord och ett konsekvent genomförande af den i dem uttalade grundsats leda ingalunda dertill, att Riksgälds-kontoret ej skulle få »sjelft uppbära fulla inkomsterna af sin rörelse», utan afstå från sin hittills vunna betydliga ränteinkomst och nöja sig med den säkert flera procent lägre ränta, Riksbanken kan vilja å dess deponerade medel lemna, hvarigenom utan tvifvel Riksgäldskontorets ställning komme att till Riksbankens förmån »framstå ofördelaktigare» och Riksbankens ställning att på Riksgäldskontorets bekostnad »framstå gynsammare än den borde vara». Må hädanefter som hittills hvart och ett af dessa verk sjelft få sköta sina egna affärer och allra minst ändring göras i ett förhållande, som ej visats

hafva föranledt någon den ringaste olägenhet, men väl medfört betydliga inkomster för staten och fördelar för det allmänna!

Den omgång, som skulle föranledas deraf att Riksgälds-kontoret måste först vända sig till Riksbanken för att göra sina uppsägningar och derefter Riksbanken i sin ordning vända sig till sina låntagare för medlens indragning, synes ock föga öfverensstämma med en annan grundsats, som Riksdagen städse tillämpat, nemligen vinnande af all möjlig enkelhet och omedelbarhet vid ärendens behandling.

Vi hålla före, att Riksdagen bör hafva mycket talande skäl, och vida kraftigare än de få, som till stöd för förslaget anförts, för att fråntaga en af Riksdagen sjelf tillsatt styrelse, mot dess afstyrkande, den fria dispositionsrätten öfver det verks tillgångar, den har till sin uppgift att förvalta. Det har anmärkts, att Riksgälds-kontorets utlåning skulle föga sammanhånga med dess Fullmäktiges öfriga åligganden. För vår del hafva vi en annan åsigt. Det kan enligt vår mening ej finnas något naturligare än att det Riksdagens verk, som verkställer statens upplåning, också har att tillse, huru de upplånta medlen, till dess de slutligen användas, under tiden skola förräntas. Det är naturligt, att frågan härom måste ej obetydligt inverka på tiden och sättet för upplåningen och att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret, då de välja lämpligaste tiden för att göra upplåningen så billig som möjlig, befinna sig i en helt annan ställning om de veta, att de indragna medlen, till dess de behöfvas, kunna af dem göras fruktbarande, än om de nödgas befara, att deras låneoperation, om än i och för sig gynsam, kommer att ådraga Riksgälds-kontoret en ränteutgift för de utsläppta obligationerna, som antingen alls icke eller endast till mindre del komme att motsvaras af en ränteinkomst.

Vi kunna således ej gilla det väckta förslaget. Deremot har det visat sig, att en *frivillig* samverkan mellan de båda verken, såsom i fråga om vaxelrörelsen, varit för dem begge fördelaktig, och detta gynsamma förhållande skulle, enligt vår mening, vinna en än vidsträcktare tillämpning, om Fullmäktige i Riksgälds-kontoret uttryckligen förklarades ega att, efter öfverenskommelse med Riksbanken, hos denna på deposition insätta medel. Man vore derigenom tryggad för att Riksbanken ej komme att nödgas mottaga mera än den sjelf kunde förränta, och Riksgälds-kontoret komme ej att onödigtvis underkastas ränteförluster.

Vi få därför vördsammast hemställa, att, med afslag å Utskottets förslag, Riksdagen måtte besluta,

att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret må bemyndigas att, jemte bibehållande af de i § 37 af Riksgälds-kontorets

reglemente stadgade sätt för förräntning af kontorets behållningar, efter öfverenskommelse med Fullmäktige i Riksbanken göra kontorets medel och behållningar fruktbarande jemväl genom deras insättning mot ränta i Riksbanken; Och torde, om denna vår hemställan bifalles, åt Stats-Utskottet uppdragas att föreslå den ändring i Riksgälds-kontorets reglemente, som häraf kan blifva en följd.»

Uppgift å de belopp, som utaf Riksgälds-kontorets disponibla kontanta behållning, genom uppköpta obligationer eller utgifna lån, tills vidare blifvit förräntade och hållits allmänna rörelsen till handa, äfvensom å den, enligt Riksgälds-kontorets räkenskaper, härigenom uppkomna räntevinst för tiden från medlet af år 1841 till och med år 1873.

	Från Riksgälds-kontoret utbetalda medel.		Summa.	Å dessa medel uppkommen räntevinst.	Vid årets slut tills vidare förräntade medel.						Summa.	
	För uppköpta obligationer.	För belånade obligationer eller andra skuldförbindelser.			emot 6 proc.	emot 5½ proc.	emot 5 proc.	emot 4½ proc.	emot 4 proc.	emot 3½ proc.		
År 1841 (sednare halfåret)	1,237,800	—	1,237,800	19,247 94	—	—	—	337,800	900,000	—	—	1,237,800
» 1842	1,479,533 33	1,798,725	3,278,258 33	99,584 61	—	—	928,125	303,000	3,080,666 67	—	—	4,311,791 67
» 1843	1,178,925	821,925	2,000,850	219,713 57	—	—	874,125	1,153,875	3,390,883 33	—	—	5,418,883 33
» 1844	—	—	—	214,585 87	—	—	869,625	1,153,875	2,861,883 33	—	—	4,885,383 33
» 1845	319,800	63,000	382,800	192,425 25	—	—	166,500	1,281,375	2,128,850	—	—	3,576,725
» 1846	310,350	8,550	318,900	122,339 48	—	—	95,850	1,566,375	884,000	—	—	2,546,225
» 1847	—	—	—	87,740 58	—	—	39,000	1,320,375	—	—	—	1,359,375
» 1848	—	—	—	59,113 44	—	—	9,000	1,012,500	—	—	—	1,021,500
» 1849	955,500	419,100	1,374,600	75,746 45	—	—	287,400	1,452,000	—	—	—	1,739,400
» 1850	567,825	3,750	571,575	88,853 25	—	—	297,000	1,767,825	—	—	—	2,064,825
» 1851	1,369,500	16,200	1,385,700	123,013 99	—	—	139,500	3,032,325	—	—	—	3,171,825
» 1852	1,918,875	8,250	1,927,125	199,625 73	—	—	133,500	4,251,075	—	—	—	4,384,575
» 1853	651,900	138,150	790,050	218,536 73	—	—	123,000	4,706,475	—	—	—	4,829,475
» 1854	—	—	—	164,247 62	—	—	115,500	2,640,300	—	—	—	2,755,800
» 1855	—	—	—	114,280 61	—	—	—	1,831,125	—	—	—	1,831,125
» 1856	2,916,536	664,050	3,580,586	132,781 25	—	—	495,000	2,584,575	2,153,105 50	—	—	5,232,680 50
» 1857	3,600	3,968,800	3,972,400	159,324 58	—	—	3,368,800	95,100	455	—	—	3,464,355
» 1858	786,438 20	7,875,800	8,662,238 20	320,647 54	2,826,500	—	2,175,148 37	796,902 53	28,990 67	—	—	5,827,541 57
» 1859	—	5,341,000	5,341,000	229,092 47	2,612,400	—	702,748 37	28,990 67	795,141 9	—	—	4,139,280 13
» 1860	—	8,448,700	8,448,700	310,983 98	1,400,000	—	5,074,900	785,327 36	28,990 67	—	—	7,289,218 3
» 1861	277,500	3,516,000	3,793,500	453,710 5	972,500	—	8,976,200	1,053,768 53	25,099 44	—	—	11,027,567 97
» 1862	—	7,233,200	7,233,200	465,704 55	642,500	—	7,807,700	1,016,708 6	25,099 44	—	—	9,492,007 50
» 1863	68,528 44	5,842,600	5,911,128 44	378,570 65	600,000	—	3,536,000	940,722 88	50,402 36	—	—	5,127,125 24
» 1864	290,081 36	3,810,112 50	4,100,193 86	278,997 42	3,072,508 33	—	133,000	1,188,121 87	50,402 36	700	—	4,444,732 56
» 1865	2,116	6,893,100	6,895,216	258,895 5	624,500	—	—	1,162,537 10	50,402 36	700	—	1,838,139 46
» 1866	27,000	2,054,112 50	2,081,112 50	142,155 91	360,000	—	—	1,147,438 58	50,402 36	700	—	1,558,540 94
» 1867	7,200	1,950,000	1,957,200	101,768 79	50,000	465,000	—	1,103,689 38	56,305 28	700	—	1,675,694 66
» 1868	—	5,365,000	5,365,000	147,093 58	—	1,700,000	801,500	1,065,260 60	428,555 28	700	—	3,996,015 88
» 1869	37,280	300,000	337,280	158,152 74	—	350,000	51,500	1,035,204 5	377,625 34	—	—	1,814,329 39
» 1870	384,543 14	1,220,000	1,604,543 14	98,847 57	—	—	393,023 14	1,156,100 62	410,090 14	—	—	1,959,213 90
» 1871	441,549 67	11,111,500	11,553,049 67	246,312 54	—	—	254,761 50	1,720,208 37	7,659,105 56	—	—	9,634,075 43
» 1872	1,292,608 65	11,446,000	12,738,608 65	442,286 28	—	—	91,025	2,186,218 39	10,250,064 78	—	—	12,527,308 17
» 1873	512,852 75	5,456,666 67	5,969,519 42	422,111 6	—	—	2,968,403 25	2,404,132 95	556,494 50	—	—	5,929,030 70
Summa	17,037,842 54	95,774,291 67	112,812,134 21	6,746,491 13								

Lån, utestående.	Kortare tid än 1 månad.	Från 1 till och med 3 må- nader.	Från 3 till och med 6 må- nader.	Från 6 till och med 9 må- nader.	Från 9 månader till och med 1 år.	Från 1 till och med 1½ år.	Från 1½ till och med 2 år.	Från 2 till och med 2½ år.	Längre tid än 2½ år.	Summa.
Utlemnade år 1871:										
Till 6 st. penninganstalter i Stockholm	—	1,950,000	500,000	—	450,000	—	450,000	1,100,000	500,000	4,950,000
» 4 st. dito i landsorten	—	500,000	200,000	300,000	600,000	200,000	—	100,000	—	1,900,000
» 10 st. enskilde	450,000	1,001,500	800,000	450,000	182,000	531,000	365,000	432,000	50,000	4,261,500
S:gr	450,000	3,451,500	1,500,000	750,000	1,232,000	731,000	815,000	1,632,000	550,000	11,111,500
Utlemnade år 1872:										
Till 6 st. penninganstalter i Stockholm	300,000	3,900,000	1,350,000	350,000	—	500,000	—	—	—	6,400,000
» 6 st. dito i landsorten	—	—	300,000	150,000	50,000	1,100,000	600,000	—	200,000	2,400,000
» 8 st. enskilde	—	1,245,000	195,000	578,000	150,000	364,000	—	114,000	—	2,646,000
S:gr	300,000	5,145,000	1,845,000	1,078,000	200,000	1,964,000	600,000	114,000	200,000	11,446,000
Utlemnade år 1873:										
Till 2 st. penninganstalter i Stockholm	500,000	500,000	500,000	500,000	300,000	—	200,000	—	—	2,500,000
» 4 st. dito i landsorten	—	—	400,000	350,000	100,000	500,000	—	—	—	1,350,000
» 4 st. enskilde	—	616,666 67	—	150,000	—	300,000	—	—	—	1,066,666 67
S:gr	500,000	1,116,666 67	900,000	1,000,000	400,000	800,000	200,000	—	—	4,916,666 67
Summa Riksmünt	1,250,000	9,713,166 67	4,245,000	2,828,000	1,832,000	3,495,000	1,615,000	1,746,000	750,000	27,474,166 67